

Posudek oponentky diplomové práce

Název práce: **Postoje ke společnosti a škole u žáků ve středním odborném vzdělávání**

Autor: **Bc. Tomáš Bederka**

Diplomová práce se zabývá problematikou občanských postojů žáků z učňovských oborů s výučním listem. Tuto problematiku zkoumá prostřednictvím případových studií šesti žáků ze dvou různých lokalit.

Ve svém posudku se věnuji postupně teoretické části, metodologii, empirickému výzkumu a diskusi. Na závěr uvádím otázky pro obhajobu.

Teoretická část

Teoretická část začíná prezentací údajů o stratifikaci středního školství v ČR, které autor srovnává s údaji týkajícími se jiných vyspělých zemí. Dále autor shrnuje diskusi o žádoucí struktuře systému středního školství a zastoupení žáků v jednotlivých středoškolských programech, která v ČR aktuálně probíhá. Další oddíl teoretické části se věnuje problematice vzdělanostní reprodukce obecně a specificky ve vztahu k učňovskému vzdělávání. Poslední a nejobsáhlejší oddíl se zabývá občanskými a politickými postoji mladých lidí.

Teoretická část je vhodně zacílena na témata týkající se studovaného problému, je obsahově velmi bohatá a čerpá z relevantních domácích a zahraničních zdrojů. Oceňuji, že se autor neomezil pouze na akademické publikace, ale čerpal i z řady dalších zdrojů: například z mediálních vyjádření nebo z aktivit nevládních organizací (např. z projektu Studentské volby společnosti Člověk v tísni). Vytkla bych pouze skutečnost, že údaje prezentované v prvním oddíle jsou poněkud zastaralé (publikované v roce 2010). Bylo by bývalo užitečné a zároveň nepříliš obtížné tyto údaje ze statistických ročenek školství aktualizovat.

Cíle a metodologie

Cíle výzkumu jsou jasně specifikovány, výzkumné otázky jsou velmi konkrétní. K jejich zodpovězení je volen kvalitativní přístup, design vícepřípadové studie. Data jsou získávána v rozhovorech s uční, kteří představují studované případy, s jejich přáteli, učiteli a dalšími osobami, které se pohybují v jejich blízkosti. Zvolená metodologie se mi jeví z hlediska výzkumného problému jako velmi vhodná. V ČR je k dispozici řada kvantitativních poznatků, které ukazují na nižší společenskou angažovanost, případně nebezpečné politické postoje mladých lidí v učilištích a dělnických profesích. Realizovaný výzkum umožňuje lépe porozumět dostupným kvantitativním poznatkům a tomu, jak mladí učňové o svém životě a společenském a politickém angažmá přemýšlejí.

Empirický výzkum

V empirické části autor podrobně a velmi strukturovaně popisuje jednotlivé případy. Na počátku představuje jejich rodinné zázemí a jejich vzdělávací dráhu, dále se postupně zabývá postoji k významným domácím a zahraničním politikům, občanskou participací respondentů a školním prostředím, konkrétně klimatem, uplatňovanými demokratickými mechanismy a podobou občanské výchovy.

Na empirické části oceňuji zajímavou volbu případů, jejich velmi důkladné a nepředpojaté zkoumání, a pečlivý a přehledný popis získaných poznatků.

Diskuse

V diskusi autor strukturovaně shrnuje nejvýznamnější poznatky a porovnává je s literaturou.

Sympatická je motivace autora uvedená v úvodu přispět ke zkvalitnění učňovského školství, se kterým se cítí spřízněn díky svému rodinnému zázemí. Oceňuji, že se kromě jiného zamýšlí i nad tím, jak významnou úlohu může hrát učitel v životě mladého člověka pocházejícího z méně podnětného nebo komplikovaného rodinného prostředí. Možnosti školy jsou však v diskusi reflektovány pouze okrajově. Autor zmiňuje, že diferenciací středního školství možná nepředstavuje takový problém, jak se zdálo. Tuto myšlenku ale podrobně nevysvětluje a zároveň nenabízí žádná doporučení pro školy, a to ani co se týče obecného přístupu k žákům ani občanského vzdělávání. Těmto aspektům by bylo vhodné se hlouběji věnovat v průběhu obhajoby.

Závěr

Práce je dobře strukturována, je psána srozumitelným a kultivovaným jazykem. Předložená práce splňuje nároky kladené na diplomové práce. Považuji za velmi zajímavou a doporučuji ji k obhajobě.

Otázky do diskuse:

1. Jste schopen na základě poznatků získaných v rámci své diplomové práce zformulovat nějaká doporučení pro výuku občanské výchovy na středních odborných učilištích, případně nějaká jiná doporučení pro školy?
2. V diskusi zmiňujete jako zajímavý jev hodný dalšího zkoumání skutečnost, že někteří učňové se domnívali, že se na ně gymnazisté dívají svrchu. V některých výpovědích jsem ale zaznamenala i zmínky o rezignovaných učitelích, kteří vlastně nevidí žádný smysl v tom tyto žáky vzdělávat a vlastně se ani nesnaží předstírat, že je tomu jinak. Porozuměla jsem tomu správně? Pokud ano, co soudíte o tomto fenoménu?

doc. RNDr. Jana Straková, Ph.D, 19.7. 2018